

Interreg

Latvija-Lietuva

European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

Latvia University of Life Sciences and Technologies

PROJECT ACTIVITIES

FINAL CONFERENCE

**A story of interaction of nature, cultural heritage, and tourism
in the manor parks**

Eleja, 20.10.2022.

Interreg V-A Latvia – Lithuania Programme 2014-2020

Sustainable Integration of Novel Solutions into Cultural Heritage Sites/ NovelForHeritage LLI-444

Our team

Silvija Rubene,
project researcher

Iveta Lāčauniece,
project researcher

Aiga Spāģe,
project researcher

Jūlija Mangale,
project coordinator

Natalija Ņitavska,
project manager

Joint expedition to G.Kuphaldt projected parks un gardens

Joint 2 day expedition to G.Kuphaldt projected and/or developed parks and gardens in Latvia and Estonia.

Joint expedition to G.Kuphaldt projected parks un gardens

Joint 2 day expedition to G.Kuphaldt projected and/or developed parks and gardens in Latvia and Lithuania.

Interreg
Latvija-Lietuva
European Regional Development Fund

Workshop in Eleja

- Two joint open air workshops (2 days each) for LV and LT landscape architecture students in the manor parks was organised. Students in the each workshop per country take part: landscape architecture students of PP2 LBTU (LV) and students from Lithuania.

Workshop in Žagare

- Two joint open air workshops (2 days each) for LV and LT landscape architecture students in the manor parks was organised. Students in the each workshop per country take part: landscape architecture students of PP2 LBTU (LV) and students from Lithuania.

What is restoration?

Restoration

We define restoration as returning a historic park and garden to "a known earlier state, on the basis of compelling evidence, without conjecture". The criteria include:

- Weighing up the effect of change restoration work would bring to the heritage values of the historic park and garden
- Compelling evidence for the restoration work
- The proposed work respects previous forms of the historic park and garden
- The maintenance implications of the proposed restoration are considered to be sustainable

Figure. Materials from S. Rubene

- One-day cross-border conference with aim to demonstrate to national stakeholders of both countries (LV and LT) what has been done, results achieved and to raise their awareness on manor parks as sites attractive for tourism from perspective of leisure time travelers, as well as of visitors having professional interest.

2nd group example. Crowned in a new place

short information

The development of **Ķemeri** has been based on a **unique value** of Latvia – **sulphur springs** and their use in **medical treatment**, as well as the natural environment and elements of Ķemeri. In **1838** is officially recognized as a **resort**. In **1895** the **park was started** in a place that was uncharted and swampy. Around **1907** two park areas were established – forest park type territory and «**cultivated park**» When the Ķemeri Hotel was built in **1936**, the park territory was **rescheduled**. In **1960** the composition of the **parter was changed**. After independence, the park developed **without significant intervention**.

Joint trip/event of LV and LT journalists, tourism operators and culture and nature bloggers to the manor parks

Interreg
Latvija-Lietuva

European Regional Development Fund

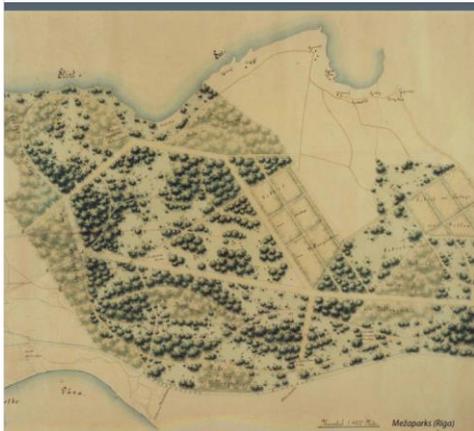

EUROPEAN UNION

Kūfalta mantojums

Izglītojoši informatīvi bukleti par ainavu arhitektu Georgu Kūfaltu, Iša Ieskats Elejas un Zagares muižas parkos

Georgs Frīdrihs Ferdinands Kūfalts

Dārzu mākslinieks Georgs Frīdrihs Ferdinands Kūfalts (Georg Friedrich Ferdinand Kuphaldt, 1853.-1938.)

Georgs Kūfalts piedzima un pavadīja bērnību Vācijas pilsētā Plēnē, kopā ar brāļiem un māsam. Plēnē bija nelīdīga pilsētiņa, taču ar skaistu dabu un ainavām, ko Kūfalts bieži pieminēja savās atmiņās – dižskābaržu meži, romantiskas ezera ainavas, plavas, labības lauki, mazas upītes, pils terases un karaļa dārzus. Interesi par dārzu mākslu viņš pārņēma no tēva, kas bija skolotājs un aizrāvis ar botāniku. Vēlāk, pēc tēva nāves, Georga māte nostiprināja viņa interesi par dārznieka profesiju, kopā apmeklējot dažādas dārzniecības. Tas daļēji bija saistīts ar viņa veselību, jo atrašanās svaiģā gaisā bija rekomendējis ārsti. Studijas viņš uzsāka Ūtinas dārzkopības skolā un vēlāk turpināja Reitingenas Pomoloģijas institūtā. Praktiskās zināšanas viņš turpināja nostiprināt, strādājot kokaudzētāvas, dārzniecības, Karaliskajā dārznieku mācību iestādē Potsdamā un Kēlnes zooloģiskajā dārzā. Savas darba gaitas par virsdārznieku viņš uzsāka Ostprīngnīcā, Brandenburgā, vēlāk viņš vadīja darbus un pats piedalījās koku stādīšanā gar Vācijas līnietēm, strādāja pie vairākiem mēlās dārzu projektiem, līdz ar to izmantoja iespējas daudz ceļot.

1879. gadā Georgu Kūfaltu uzaināja kļūt par pilsētas dārznieku Rīgā – tajā brīdī viņam bija 26 gadi. Par Rīgas dārzēm turpināsīm nākamajos rakstos, bet jāatzīmē, ka tieši šis amats un ceļošana uz Rīgu bija pagrieziens punkts Kūfalta dzīvē, saistot profesionālas gaitas ar Baltijas reģionu, radoši strādājot Latvijā, Lietuvā, Krievijā, Somijā un Igaunijā.

Kara laiks 1915. gadā lika Kūfaltam atgriezties Vācijā, kur viņš strādāja par Stēglicas dārza direktoru Berlīnē. Šajā periodā viņš apkopoja savas zināšanas monogrāfijā "Pielietojamās dendroloģijas prakse parkos un dārzos" (Die Praxis der angewandten Dendrologie in Park und Garten), ko izdeva 1927. gadā.

Vēlāk, mazinoties represijām, 1931. gadā Kūfalts ar sievu apmeklēja Rīgu, nostalgiski apciemojot savus ienītos dārzus un parkus kā arī mājvietu Keizardārzā. Pārmaiņas, kas notikušas dārznieka Andreja Zeidaka vadībā, diemžēl neiepriecināja Kūfaltu, bet tie bija citi laiki, cita dārzu mākslas mode, citas prasības pret ārtpulci. Savukārt Kūfalts piecēlās, redzot, ka pēc kara Rīgā parki un dārzī turpināja dzīvot, ka čaļko latviešu dārznieku darbs turpinās. Kūfaltam aizējot 1938. gadā, vairākas Eiropas dārzu mākslas biedrības un brālības iecēla viņu goda biedra statusā, godinot viņa zināšanas daiļdārzniecībā un mūža ieguldījumu. 2014. gadā atzīmējot Rīgas dārzu un parku direkcijas 135 gadu jubileju, pilsētas kanālmalas apstādījumus iepretim Latvijas Universitātes ēkai atklāja piemiņas zīme pilsētas dārzu pirmajiem veidotājiem.

Kūfalts savā profesionālajā darbībā sekoja vairākiem parku un dārzu izbūves principiem, viens no tiem – ārtpulci izlīvi nosaka dabas apstākļi un teritorijas atrašanās vieta. Būtišķa bija izpratne par ārtpulci trīs dimensiju būvību, jo parkos un dārzos augi ir pamatelements, kas veido gan telpisko struktūru, gan ienes krāsas, formas un daudzveidību, harmoniju vai kontrastu. Pēc Kūfalta domām viens no iedvesmojošākajiem ārtpulci elementiem ir ūdens – kas ir neizmēlams ideju avots. Viņš parka kompozīciju būvēja no gleznieciskiem skatiem un interesantām perspektīvām, ņemot vērā parka planotus kustības ceļus un svarīgākos skatupunktus, no kuriem šie skati un perspektīvas atklājas – tā veidojās parka vienota telpiskās koncepcijas struktūra.

Zagares muižas parks

1898. gadā Georgs Kūfalts veica Zagares muižas parka rekonstrukciju pēc Angļu stila parku tradīcijām, papildinot arī veco parka daļu. Jāatzīmē, ka parks saglabājis savu majestātiskumu un apburšo auru arī šodien, izceļot Kūfalta plānošanas principus. Parka vēsture ir bijusi divi posmi, kas pamanāmi parka struktūrā un veģetācijas izvēlē. Mazākā jeb vecā parka daļa ap pili asociējas ar Zubovu, kurš līdz 1858. gadam valdīja Zagarē. Pēc kļūšanas par īpašnieku Narskīns un viņa dēls Georgijs sāka rūpēties par jauna parka izveidi un vecās muižas remontu. Kūfalta projekts paredzēja parka paplašināšanu un daudzveidības palielināšanu gan no dendroloģiskā viedokļa, gan papildinot pastaigu maršrutus.

Zagares muižas parka ainavas labiekārtojuma plāns (2013). Autors: SIA "NĀVALS PLĀNĀS"

Elejas muižas parks

Georgs Kūfalts 1905. gadā izstrādāja Elejas muižas parka rekonstrukcijas projektu, respektējot un saglabājot Angļu parkam raksturīgo brīvo plānojumu, kas ir maksimāli tuvināts dabiskajiem apstākļiem, papildināt ar ūdens tilpnēm, gleznainām koku un krūmu grupām, līkumotiem ceļiem, paviljoniem, skulptūrām un pieminekļiem. Kūfalta projekts paredzēja parku paplašināt ziemeļu virzienā, vienā galā izveidojot kapsētu, diemžēl šī projekta daļa netika pilnībā realizēta. Izbūvēta vienīgi kapsēta, ko Kūfalts bija izstrādājis detalizētāk. Kapsēta tapa 20. gadsimta sākumā – 1912. gadā uz salas, ko pa perimetru ieskāva plats – ar ūdeni pildīts kanāls. Kapsētai izveidoja tikai vienu ieeju un lai uz to nokļūtu, tika izbūvēts sfinksu apsargāts tiltiņš. Vēsturiskais tilts un ieejas vārti ar stabiem un urnām ir saglabājušies līdz mūsdienām, lai gan sfinksu figūras un vārtu stabi stipri bojāti tika Pirmā pasaules kara laikā. Vēlākajos gados kapu sfinksu statujas – pārvietota uz Elejas muižas apbūves teritoriju, kur tās pussagruvušas stāv vēl šodien.

Elejas muižas parka ainavas labiekārtojuma plāns (2018). Autors: SIA Veido Vidi

Parka telpisko struktūru veido – centrālā lauce, kas stiepjas no pils līdz Tējas paviljonam; parādes laukumam starp muižas ēkām, kas ir atklāta un sviniņa parka daļa; parka lauces, ko ieskauj kokaugu grupas un alejas, kas iezīme parka galvenās ass; ūdens tilpnes ar lītni, savienojot parka atklāto lauci un mežaينو daļu; atjaunots arfveida laukakmens un zogs, kas iezīme muižas ansambļa centrālo fasādi; rotundas drupas vēl gaida savu atdzimšanu.

Elejas parkā sastopamas - no vietējām sugām visvairāk ir liepu, ozolu, kļavu, ošu un bērzu, mazākā skaitā ir melnalkšņi, purva bērzi, gobas, pilādži un citi; no krūmiem visvairāk ir lazdu un grīmoņu, ir arī ievas; no svešzemju sugām ir Eiropas liepas, platlapu liepas, lapeģes, zirgkastaņas, Veimuta priedes, kalnu kļavas.

Sobird Elejas parks ir pielāgots tūrisma vajadzībām, atbilst infrastruktūru, kas piesaista interesentus un dod iespēju organizēt dažādus pasākumus – pastaigu takas ar atpūtas vietām, vides objekti un izstāžu zāle.

European Regional Development Fund

Development of joint visual-textual educationally-informative material

Joint visual-textual educationally-informative material (booklet/brochure) on Eleja and Zagare cultural heritage sites – manor parks and G.Kuphaldt heritage was created as promotional material to be used for dissemination and presentation of sites joint thematic, target groups and services offered.

Parka telpisko struktūru veido centrālais parādes laukums, lauce ar strūklaku un terasēm pie muižas fasādes, kas bija sviniņa parka daļa ar krāšņiem apstādījumiem. Vairākas lauces veidojas arī parka ainaviskajā daļā, mīļoties ar brīvi apaugušām parka daļām un līkumotiem pastaigu ceļiem, atklājot izcilas skatu līnijas gan uz parku, gan uz apkārtnējo lauku ainavu. Neatņemama parka telpiskās struktūras sastāvdaļa ir arhitekture objekti – vairākas muižas ēkas, kas saglabājušas arī mūsdienas ar dažādiem funkcijām, kur izceļas zirgu audzēšanas kultūra, saglabājoties mēnēzi, kas kā lauce, iekļaujas parka struktūrā.

Viens no izcilākajiem Kūfalta mantojumiem, kas saglabājies parkā, ir dižskābaržu audze. Parkā izveidota arī dendroloģiskā taka, kurā atzīmēta un piedāvāta informācija par 15 rietiem kokiem – piemēram, Veimuta un melno priedi, kalnu kļāvm, Eiropas lapeģi, sarkano ozolu, sudraba kļavu u.c..

Sobird Zagares muižas parks ir aktīvs dabas tūrisma objekts un parkā tiek veikta rekonstrukcija, atjaunojot parka telpisko struktūru, papildinot stādījumus, kā arī nodrošinot nepieciešamo labiekārtojumu. Parālelī tiek papildinātas arī muzeja ekspozīcijas ar interaktīviem materiāliem par Kūfalta mantojumu un veikumu.

Kūfalta pirmais lielais darbs Rīgā bija Bastejkana pārbūve. Vēlāk viņš projektējis un labiekārtojis Kanālmalas, Esplanādes, Arkādijas parku un Mežaparka apstādījumus, veidojis arī Rīgas Zooloģiskā dārza teritoriālo plānojumu. Viņš ir autors Mežaparka plānojuma pirmajai kārtai (1901. gads), kas bija pirmā dārzu pilsēta mūsu reģionā. Ārpus Rīgas viņš veidojis parkus Ciravas un Kazdangas muižās Kurzemē, Elejas muižā Zemgalē.

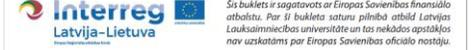

Rīgas pilsētas apstādījumu situācijas plāns ar kanālu, Bastejkana, Esplanādē un Vermanes dārzus, G.Kūfalts, 1903.gads

Profesionālās dzīves, 35 gadu garumā, Kūfaltam Rīgā bija gan jādabīna dārzniecība ar siltumnīcām, gan jābūvētināmi parki ar introducētiem sugām, ko jau sen pazina Eiropā, bet šeit tas radīja izbrīnu un prasīja lielas pūles, jo Latvijas klimatā daudzas retas sugas gāja bojā. Kūfalts ne tikai plānoja un vadīja darbus, rūpējās par materiālu sagādi, bet arī apsekoja jau vecus parkus, plānoja to kopšanu un atjaunošanu. Jāatzīmē, ka tieši ar viņa darbu Rīgas parki un dārzī kļuva ne tikai par bagāto kungu privilēģiju, bet bija pieejami visiem iedzīvotājiem iekienā. Mūsdienu skatījumā – tas bija publisko apstādījumu veidošanas jeb ārtpulci rašanās laiks Rīgā, par ko sobird daudz runājām un diskutējam, bet gandrīz pirms 140 gadiem Georga Kūfalta veidotie pilsētas publiskie apstādījumi būtiski mainīja "Rīgas vaibstus", ko šodien uztvēram kā neatņemamu pilsētvīdes daļu.

Interreg V-A Latvijas - Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas 2014.–2020. gadam projekts LU-444 Jaunu ilgtspējīgu risinājumu integrācija kultūras mantojumā "NovellFortHeritage". Projekta mērķis ir palielināt kultūras mantojumu objektu – muižu parku – tūrisma potenciālu, nodrošinot mūsdienīgu pieeju, objektus un pakalpojumus klasiskajos muižu parkos.

Projektu līdzfinansē Interreg V-A Latvijas - Lietuvas pārrobežu sadarbības programma 2014.–2020. gadam
Projekta kopējais budžets ir 851 016,93 EUR, ERAF finansējums – 723 364,38 EUR

Šis buklets ir sagatavots ar Eiropas Savienības finansālo atbalstu. Par šī bukleta saturu pilnībā atbild Latvijas Lauksaimniecības universitāte un tas nekādās apstākļos nav uzskatāms par Eiropas Savienības oficiālo nostāju.

Publication in Latvijas Arhitektūra and National Geographic Lithuania

Interreg

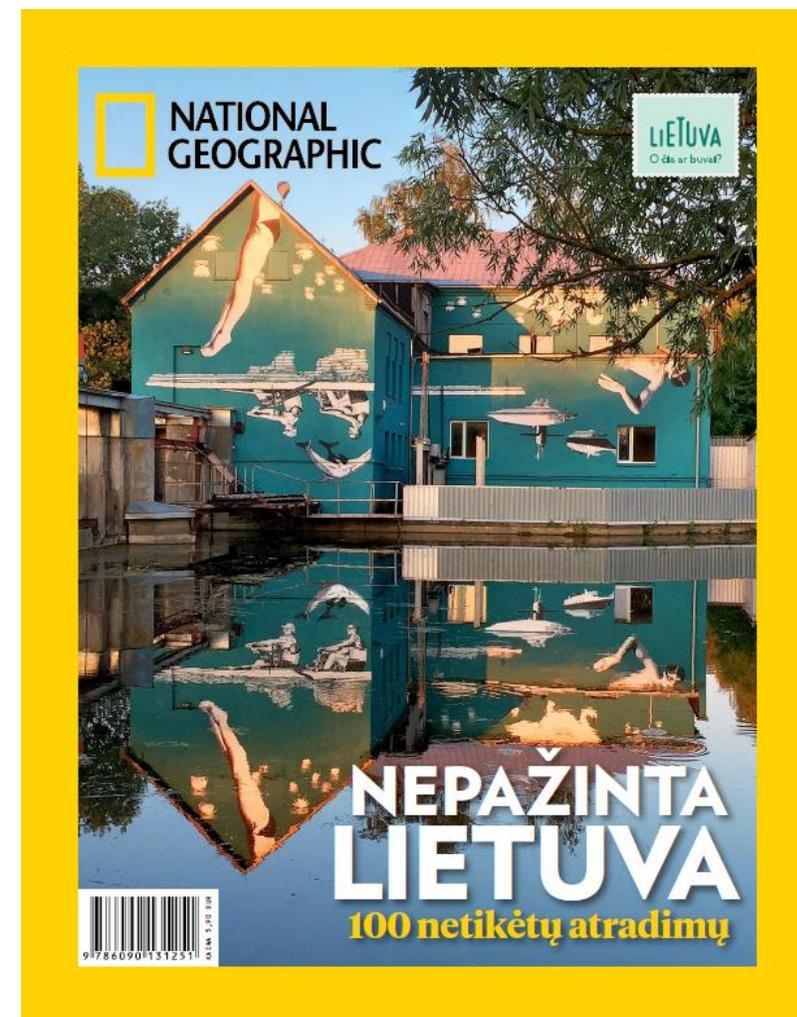

Latvija-Lietuva

European Regional Development Fund

Two publications in popular LV and LT journals on architecture or parks gardening about both manor parks, their concept and further planned developments.

Analytical article about the parks of the manors, their spatial structure, greenery and elements, about how the parks live now and how the spirit and creative thought of Georg Kuphaldt lives in them.

Interreg

Latvija-Lietuva

European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

Thank you for your attention!

Interreg V-A Latvia – Lithuania Programme 2014-2020

Sustainable Integration of Novel Solutions into Cultural Heritage Sites

NovelForHeritage LLI-444

01.07.2020 - 31.10.2022

